

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA

Visoke ugovorne stranke,
uvažavajući da su tijekom posljednjih oružanih sukoba kulturna dobra pretrpjela teška oštećenja i da su ona, zbog razvitka ratne tehnike, sve ugroženija od uništenja;
uvjerene da štete nanesene kulturnim dobrima, bez obzira na to kojemu narodu pripadala, predstavljaju štetu kulturnoj baštini čitavoga čovječanstva jer svaki narod daje svoj doprinos svjetskoj kulturi;
smatrajući da je očuvanje kulturne baštine od velike važnosti za sve narode svijeta i da je važno toj baštini osigurati međunarodnu zaštitu;
vođene načelima o zaštiti kulturnih dobara u tijeku oružanog sukoba ustanovljenih u Haaškim konvencijama iz 1899. i 1907. te u Washingtonskom paktu od 15. travnja 1935.;
smatrajući da zaštita tih dobara ne može biti učinkovita ukoliko se ne organizira još u vrijeme mira poduzimanjem i nacionalnih i međunarodnih mjera;
odlučne poduzeti sve moguće korake radi zaštite kulturnih dobara;
sporazumjele su se o sljedećim odredbama:

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE O ZAŠTITI

Članak 1.

Definicija kulturnih dobara

U smislu ove Konvencije, kulturnim se dobrima, bez obzira na njihovo podrijetlo ili njihova vlasnika, smatraju:

a) pokretna ili nepokretna dobra od velike važnosti za baštinu naroda, kao što su spomenici arhitekture, umjetnički ili povijesni spomenici, bilo vjerski ili svjetovni; arheološki lokaliteti; skupovi građevina koji su kao cjeline povijesno ili umjetnički zanimljivi; umjetnička djela; rukopisi, knjige i drugi umjetnički, povijesno ili arheološki zanimljivi predmeti; znanstvene zbirke i važne zbirke knjiga, arhivskog gradiva ili reprodukcija gore definiranih dobara;

b) zgrade čija je glavna i stvarna namjena očuvanje ili izlaganje kulturnih dobara definiranih u točki a), kao što su muzeji, velike knjižnice, mjesta pohrane arhivskog gradiva te skloništa namijenjena sklanjanju pokretnih kulturnih dobara definiranih u točki a) u slučaju oružanog sukoba;

c) središta koja sadrže znatnu količinu kulturnih dobara definiranih u točkama a) i b), nazvana »spomenička središta«.

Članak 2.

Zaštita kulturnih dobara

U smislu ove Konvencije, zaštita kulturnih dobara obuhvaća čuvanje i poštovanje tih dobara.

Članak 3.

Čuvanje kulturnih dobara

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će, poduzimajući mjere koje smatraju primjerenima, još u vrijeme mira pripremiti čuvanje kulturnih dobara smještenih na

vlastitom području od predvidivih posljedica oružanog sukoba.

Članak 4.

Poštovanje kulturnih dobara

1. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će poštovati kulturna dobra smještena na vlastitom području, kao i na području ostalih visokih ugovornih stranaka, suzdržavajući se od upotrebe tih dobara i njihove neposredne okoline ili sredstava za njihovu zaštitu u svrhe koje bi ta dobra mogle izložiti uništenju ili oštećenju u slučaju oružanog sukoba, te suzdržavajući se od ikojega neprijateljskog čina prema tim dobrima.

2. Od obveza navedenih u stavku 1. ovoga članka može se odstupiti samo u slučajevima kad vojna potreba imperativno nalaže takvo odstupanje.

3. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će osim toga zabraniti, spriječiti i, prema potrebi, zaustaviti svaki oblik krađe, pljačke ili otuđenja kulturnih dobara, kao i svaki vandalski čin usmjeren prema tim dobrima. One će se suzdržati od rekvizicije pokretnih kulturnih dobara smještenih na području druge visoke ugovorne stranke.

4. One će se suzdržati od svih mjera represalija prema kulturnim dobrima.

5. Nijedna se visoka ugovorna stranka ne može u odnosu na drugu visoku ugovornu stranku osloboditi obveza ustanovljenih u ovome članku na temelju činjenice da potonja nije primijenila mjere čuvanja propisane u članku 3.

Članak 5.

Okupacija

1. Svaka će visoka ugovorna stranka koja je u cijelosti ili djelomično okupirala područje druge visoke ugovorne stranke, koliko je god to moguće, poduprijeti napore nadležnih državnih vlasti okupiranoga područja za čuvanje i očuvanje svojih kulturnih dobara.

2. Ako je potrebno poduzeti mjere za očuvanje kulturnih dobara smještenih na okupiranome području i oštećenih vojnim operacijama i ako ih nadležne državne vlasti ne mogu poduzeti, okupacijska će sila, utoliko koliko je to moguće i u uskoj suradnji s tim vlastima, poduzeti najnužnije mjere očuvanja.

3. Svaka će visoka ugovorna stranka, čiju vladu pripadnici nekog pokreta otpora smatraju svojom zakonitom vladom, upozoriti te pripadnike, ako je to moguće, na obvezu da se pridržavaju onih odredaba Konvencije koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.

Članak 6.

Označivanje kulturnih dobara

U skladu s odredbama članka 16., kulturna se dobra mogu označiti znakom raspoznavanja kako bi se olakšala njihova identifikacija.

Članak 7.

Vojne mjere

1. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će još u vrijeme mira u vojne propise i naputke unijeti takve odredbe koje osiguravaju pridržavanje ove Konvencije i da će kod pripadnika svojih oružanih snaga poticati duh poštovanja kulture i kulturnih dobara svih naroda.

2. Visoke ugovorne stranke se obvezuju da će još u vrijeme mira, u sklopu svojih oružanih snaga, pripremiti ili ustanoviti službe ili stručno osoblje čija je zadaća osigurati poštovanje kulturnih dobara i surađivati s civilnim vlastima odgovornima za čuvanje tih dobara.

GLAVA II.

POSEBNA ZAŠTITA

Članak 8.

Odobranje posebne zaštite

1. Pod posebnu se zaštitu može staviti ograničeni broj skloništa namijenjenih sklanjanju pokretnih kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, spomeničkih središta i drugih nepokretnih kulturnih dobara od vrlo velike važnosti, pod uvjetima:

a) da se nalaze na dovoljnoj udaljenosti od velikoga industrijskog središta ili od ikojega važnoga vojnog cilja koji je izloženo mjesto, kao što su, primjerice, aerodrom, radiopostaja, organizacija koja se bavi poslovima nacionalne obrane, razmjerno važna luka ili željeznička postaja ili glavni prometni pravac;

b) da se ne upotrebljavaju u vojne svrhe.

2. Sklonište za pokretna kulturna dobra može se, također, bez obzira na lokaciju, staviti pod posebnu zaštitu ako je sagrađeno tako da ga bombardiranja najvjerojatnije ne bi oštetila.

3. Smatra se da se spomeničko središte upotrebljava u vojne svrhe kad se upotrebljava za premještanje vojnog osoblja ili vojne opreme, čak i pri prolaženju. Isto vrijedi kad se aktivnosti izravno povezane s vojnim operacijama, smještajem vojnog osoblja ili proizvodnjom ratnoga materijala obavljaju unutar toga središta.

4. Nadziranje nekog od kulturnih dobara pobrojanih u stavku 1. od u tu svrhu posebno ovlaštenih naoružanih stražara, ili nazočnost policijskih snaga odgovornih za održavanje javnog reda blizu tih kulturnih dobara, ne smatra se upotrebom u vojne svrhe.

5. Ako je neko od kulturnih dobara pobrojanih u stavku 1. ovoga članka smješteno blizu nekoga važnoga vojnog cilja u smislu toga stavka, ono se ipak može staviti pod posebnu zaštitu ako se visoka ugovorna stranka koja takvu zaštitu zahtijeva obveže da u slučaju oružanog sukoba taj cilj neće upotrijebiti i, osobito, ako je riječ o luci, željezničkoj postaji ili aerodromu, da će odatle skrenuti sav promet. U tom slučaju takvo se skretanje mora pripremiti još u vrijeme mira.

6. Posebna se zaštita odobrava kulturnim dobrima njihovim upisom u »Međunarodni registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom«. Taj se upis može obaviti samo u skladu s odredbama ove Konvencije i pod uvjetima predviđenima u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

Članak 9.

Imunitet kulturnih dobara pod posebnom zaštitom

Visoke ugovorne stranke obvezuju se od trenutka upisa u Međunarodni registar osigurati imunitet kulturnih dobara pod posebnom zaštitom suzdržavanjem od svakog neprijateljskog čina usmjerenog protiv tih dobara i, osim u slučajevima predviđenim u stavku 5. članka 8., od svake upotrebe takvih dobara ili njihove okoline u vojne svrhe.

Članak 10.

Označivanje i kontrola

Za vrijeme oružanog sukoba kulturna dobra pod posebnom zaštitom moraju biti označena znakom raspoznavanja opisanim u članku 16. i biti dostupna međunarodnoj kontroli kakva je predviđena u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

Članak 11.

Opoziv imuniteta

1. Ako neka od visokih ugovornih stranaka u odnosu na ikoje kulturno dobro pod posebnom zaštitom prekrši obveze preuzete na temelju članka 9., protivnička je stranka, tako dugo dok to kršenje traje, oslobođena svoje obveze da osigura imunitet dotičnog dobra. Ona će, međutim, kad je god to moguće, prethodno zahtijevati prestanak takvoga kršenja u razumnom roku.

2. Osim u slučaju predviđenom u stavku 1. ovoga članka, imunitet kulturnog dobra pod posebnom zaštitom može se opozvati samo u iznimnim slučajevima neizbježne vojne potrebe i samo tako dugo dok ta potreba traje. Takvu potrebu može utvrditi samo zapovjednik postrojbe koja je po veličini jednaka diviziji ili veća. U svim slučajevima, kad to okolnosti dopuštaju, odluka o opozivu imuniteta dovoljno vremena unaprijed se priopćuje protivničkoj stranki.

3. Stranka koja opoziva imunitet mora, što je prije moguće, pisano i navodeći razloge, obavijestiti glavnog povjerenika za kulturna dobra, predviđenog u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

GLAVA III.

PRIJEVOZ KULTURNIH DOBARA

Članak 12.

Transport pod posebnom zaštitom

1. Transport isključivo namijenjen prijevozu kulturnih dobara, bilo unutar nekoga područja ili na neko drugo područje, može, na zahtjev zainteresirane visoke ugovorne stranke, biti pod posebnom zaštitom, pod uvjetima predviđenima u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

2. Transport pod posebnom zaštitom bit će pod međunarodnim nadzorom predviđenim u spomenutom Pravilniku i isticat će znak raspoznavanja opisan u članku 16.

3. Visoke ugovorne stranke suzdržat će se od svakoga neprijateljskog čina prema transportu pod posebnom zaštitom.

Članak 13.

Prijevoz u hitnim slučajevima

1. Ako visoka ugovorna stranka ocijeni da sigurnost određenih kulturnih dobara zahtijeva njihov prijevoz i da je riječ o tako hitnom pitanju da se postupak predviđen u članku 12. ne može provesti, osobito na početku oružanog sukoba, transport može isticati znak raspoznavanja opisan u članku 16., osim ako je zahtjev za imunitetom u smislu članka 12. već bio podnesen i odbijen. Koliko je god to moguće, priopćenje o transportu mora se uputiti protivničkim strankama. Transport kojim se kulturna dobra prevoze na područje druge zemlje ne može isticati znak raspoznavanja, osim ako mu je imunitet

izričito odobren.

2. Visoke ugovorne stranke poduzet će, koliko je god to moguće, mjere opreza potrebne kako bi se izbjeglo neprijateljsko djelovanje usmjereno protiv transporta koji je opisan u stavku 1. ovoga članka i koji ističe znak raspoznavanja.

Članak 14.

Imunitet od konfiskacije, zapćenja i zapljene

1. Imunitet od konfiskacije, zapćenja i zapljene uživaju:

a) kulturna dobra kojima pripada zaštita predviđena u članku 12. ili ona predviđena u članku 13.;

b) prijevozna sredstva isključivo namijenjena prijevozu tih dobara.

2. Ništa u ovome članku ne ograničava pravo pregleda i kontrole.

GLAVA IV. OSOBLJE

Članak 15.

Osoblje

Utoliko koliko je to spojivo s interesima sigurnosti, osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara mora se, u interesu tih dobara, poštovati i, ako padne u ruke protivničke stranke, mora mu biti omogućeno da nastavi izvršavati svoje dužnosti kad kulturna dobra za koja je odgovorno također padnu u ruke protivničke stranke.

GLAVA V.

ZNAK RASPOZNAVANJA

Članak 16.

Znak Konvencije

1. Znak raspoznavanja Konvencije ima oblik šiljastoga štita okrenutoga nadolje, ukriž podijeljenoga na tamnoplava i bijela polja (štit se sastoji od jednoga tamnoplavog četverokuta, čiji jedan kut tvori šiljak štita, i od jednoga tamnoplavog trokuta iznad četverokuta, a preostali prostor popunjavaju po jedan bijeli trokut sa svake strane).

2. Znak se upotrebljava pojedinačno ili kao skup od tri znaka u trokutastom obliku (jedan znak ispod), pod uvjetima predviđenima u članku 17.

Članak 17.

Upotreba znaka

1. Znak raspoznavanja kao skup od tri znaka može se upotrijebiti kao sredstvo identifikacije samo:

a) za nepokretna kulturna dobra pod posebnom zaštitom;

b) za transporte kulturnih dobara pod uvjetima predviđenima u člancima 12. i 13.;

c) za improvizirana skloništa pod uvjetima predviđenima u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

2. Znak raspoznavanja može se upotrijebiti pojedinačno kao sredstvo identifikacije samo:

a) za kulturna dobra koja nisu pod posebnom zaštitom;

b) za osobe odgovorne za obavljanje kontrole u skladu s Pravilnikom o izvršavanju Konvencije;

c) za osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara;

d) za osobne iskaznice predviđene u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

3. Za vrijeme oružanog sukoba zabranjena je upotreba znaka raspoznavanja u slučajevima koji nisu spomenuti u prethodnim stavcima ovoga članka i upotreba u ikoju svrhu znaka sličnoga znaku raspoznavanja.

4. Znak raspoznavanja ne može se staviti na ikoje nepokretno kulturno dobro a da se istodobno ne istakne i ovlaštenje, propisno datirano i potpisano od nadležne vlasti visoke ugovorne stranke.

GLAVA VI.

POLJE PRIMJENE KONVENCIJE

Članak 18.

Primjena Konvencije

1. Osim odredaba koje moraju biti na snazi još u vrijeme mira, ova se Konvencija primjenjuje u slučaju objavljenog rata i svakoga drugoga oružanog sukoba koji izbije između dviju ili više visokih ugovornih stranaka, čak i ako ratno stanje nije priznato od jedne ili više njih.

2. Konvencija se, također, primjenjuje u svim slučajevima okupacije dijela ili čitavoga područja visoke ugovorne stranke, čak i ako ta okupacija ne nailazi ni na kakav oružani otpor.

3. Ako neka sila u sukobu nije stranka ove Konvencije, sile koje su stranke ipak ostaju njome vezane u svojim međusobnim odnosima. One će, uz to, biti vezane Konvencijom u odnosu na navedenu silu ako ona izjavi da prihvaća odredbe Konvencije, i to tako dugo dok ih primjenjuje.

Članak 19.

Sukobi koji nemaju međunarodni karakter

1. U slučaju oružanog sukoba koji nema međunarodni karakter i koji izbije na području neke od visokih ugovornih stranaka, svaka od stranaka sukoba dužna je primjenjivati najmanje one odredbe ove Konvencije koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.

2. Stranke sukoba nastojat će posebnim sporazumima staviti na snagu sve ili dio ostalih odredaba ove Konvencije.

3. Organizacija Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu može strankama sukoba ponuditi svoje usluge.

4. Primjena prethodnih odredaba ne dira u pravni položaj stranaka sukoba.

GLAVA VII.

IZVRŠAVANJE KONVENCIJE

Članak 20.

Pravilnik o izvršavanju Konvencije

Načini primjene ove Konvencije određeni su u Pravilniku o izvršavanju Konvencije,

koji je njezin sastavni dio.

Članak 21.

Sile zaštitnice

Ova se Konvencija i Pravilnik o njezinu izvršavanju primjenjuju u suradnji sa silama zaštitnicama čija je dužnost štiti interese stranaka sukoba.

Članak 22.

Postupak mirenja

1. Sile zaštitnice pružaju dobre usluge u svim slučajevima kad to ocijene korisnim u interesu kulturnih dobara, osobito ako postoji nesuglasje između stranaka sukoba o primjeni ili u tumačenju odredaba ove Konvencije ili Pravilnika o njezinu izvršavanju.

2. U tu svrhu svaka od sila zaštitnica može, na poziv jedne stranke, glavnog direktora organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu ili samoinicijativno, strankama sukoba predložiti sastanak njihovih predstavnika i, osobito, vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako je to primjereno, na prikladno odabranom neutralnom području. Stranke sukoba dužne su provesti prijedloge o sastanku koji su im podneseni. Sile zaštitnice predložit će strankama sukoba na privolu osobu koja pripada nekoj neutralnoj sili ili koju predloži glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, a koju će se pozvati da u svojstvu predsjedatelja sudjeluje na takvom sastanku.

Članak 23.

Pomoć UNESCO-a

1. Visoke ugovorne stranke mogu pozvati Organizaciju Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu radi pružanja tehničke pomoći u organizaciji zaštite njihovih kulturnih dobara ili u vezi sa svakim drugim problemom koji proizlazi iz primjene ove Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju. Organizacija će pružati takvu pomoć u opsegu određenom njezinim programom i sredstvima.

2. Organizacija je ovlaštena o tom pitanju samoinicijativno davati prijedloge visokim ugovornim strankama.

Članak 24.

Posebni sporazumi

1. Visoke ugovorne stranke mogu sklopiti posebne sporazume o svim pitanjima za koja im se čini primjerenim da ih uredi izdvojeno.

2. Ne može se sklopiti ijedan posebni sporazum koji bi umanjio zaštitu koju ova Konvencija osigurava kulturnim dobrima i osoblju zaduženom za njihovu zaštitu.

Članak 25.

Razглаšavanje Konvencije

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će u svojim odnosnim zemljama što je više moguće, u vrijeme mira i u vrijeme oružanog sukoba, razглаšavati tekst ove Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju. One se poglavito obvezuju da će njegovo proučavanje unijeti u vojne i, po mogućnosti, u civilne obrazovne programe kako bi se s načelima Konvencije upoznalo cjelokupno stanovništvo, a osobito oružane snage i osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara.

Članak 26.

Prijevodi i izvještaji

1. Visoke ugovorne stranke priopćavat će međusobno, posredovanjem glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, službene prijevode ove Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju.

2. Uz to, najmanje jedanput svake četiri godine, one će glavnom direktoru dostavljati izvještaj s informacijama koje procjenjuju primjerenim o poduzetim, pripremljenim ili razmotrenim mjerama njihovih odnosnih vlasti u provedbi ove Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju.

Članak 27.

Sastanci

1. Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu može, s pristankom Izvršnog vijeća, sazivati sastanke predstavnika visokih ugovornih stranaka. On je dužan to učiniti ako to zahtijeva najmanje jedna petina visokih ugovornih stranaka.

2. Ne prejudicirajući druge funkcije koje su mu povjerene ovom Konvencijom i Pravilnikom o njezinu izvršavanju, svrha je sastanka proučiti probleme koji se odnose na primjenu Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju i što se toga tiče izraditi prijedloge.

3. Osim toga, ako je zastupljena većina visokih ugovornih stranaka, na sastanku se može razmotriti revizija Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju, i to u skladu s odredbama članka 39.

Članak 28.

Sankcije

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će, u okviru svojega kaznenog zakonodavstva, poduzeti sve potrebne mjere kako bi se osobe, bez obzira na njihovo državljanstvo, koje su izvršile ili naredile da se izvrši povreda ove Konvencije progonile i podvrgnule kaznenim ili disciplinskim sankcijama.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 29.

Jezici

1. Ova je Konvencija sastavljena na engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku, tako da su ta četiri teksta jednako vjerodostojna.

2. Organizacija Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu dat će izraditi prijevode Konvencije na ostale službene jezike svoje Opće konferencije.

Članak 30.

Potpisivanje

Ova će Konvencija nositi datum 14. svibnja 1954. i ostaje do 31. prosinca 1954. otvorena za potpisivanje svim državama pozvanima na Konferenciju koja je održana u Haagu od 21. travnja 1954. do 14. svibnja 1954.

Članak 31.

Ratifikacija

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji država potpisnica u skladu s njihovim odnosnim ustavnim postupkom.

2. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

Članak 32.

Pristupanje

Od dana stupanja na snagu ova će Konvencije biti otvorena za pristup svim državama spomenutima u članku 30. koje nisu potpisnice, kao i svim ostalim državama koje Izvršno vijeće Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu pozove da pristupe. Pristup se ostvaruje polaganjem isprave o pristupu kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

Članak 33.

Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon što bude položeno pet isprava o ratifikaciji.

2. Poslije toga ona stupa na snagu za svaku visoku ugovornu stranku tri mjeseca nakon polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

3. U situacijama predviđenima u člancima 18. i 19., za stranke koje su položile isprave o ratifikaciji ili pristupu prije ili nakon početka neprijateljstava ili okupacije, Konvencija stupa na snagu odmah. U takvim će slučajevima glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu na najbrži mogući način dostaviti obavijesti predviđene u članku 38.

Članak 34.

Stvarna primjena

1. Države stranke Konvencije poduzet će na dan njezina stupanja na snagu sve potrebne mjere kako bi osigurale njezinu stvarnu primjenu u razdoblju od šest mjeseci nakon toga stupanja na snagu.

2. To je razdoblje, za svaku državu koja položi ispravu o ratifikaciji ili pristupu nakon dana stupanja Konvencije na snagu, šest mjeseci od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

Članak 35.

Primjena Konvencije na druga područja

U času ratifikacije ili pristupa, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, svaka visoka ugovorna stranka može, notifikacijom upućenom glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, izjaviti da će se ova Konvencija primjenjivati na sva ili na neko od područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Spomenuta notifikacija počinje proizvoditi učinak tri mjeseca nakon datuma njezina prijama.

Članak 36.

Odnos prema prethodnim konvencijama

1. U odnosima između sila koje su vezane Haaškim konvencijama o zakonima i

običajima rata na kopnu (IV.) te o bombardiranju od pomorskih snaga u vrijeme rata (IX.), bilo onima od 29. srpnja 1899. ili onima od 18. listopada 1907., i koje su stranke ove Konvencije, potonja dopunjuje spomenutu Konvenciju (IX.) i Pravilnik pridodan spomenutoj Konvenciji (IV.) te zamjenjuje znak opisan u članku 5. spomenute Konvencije (IX.) znakom opisanim u članku 16. ove Konvencije u slučajevima u kojima ova Konvencija i Pravilnik o njezinu izvršavanju predviđaju upotrebu toga znaka raspoznavanja.

2. U odnosima između sila koje su vezane Washingtonskim paktom od 15. travnja 1935. za zaštitu umjetničkih i znanstvenih ustanova i povijesnih spomenika (Roerichov pakt) i koje su stranke ove Konvencije, potonja dopunjuje Roerichov pakt i zamjenjuje zastavu raspoznavanja opisanu u članku III. Roerichova pakta znakom određenim u članku 16. ove Konvencije u slučajevima u kojima ova Konvencija i Pravilnik o njezinu izvršavanju predviđaju upotrebu toga znaka raspoznavanja.

Članak 37.

Otkazivanje

1. Svaka visoka ugovorna stranka može otkazati ovu Konvenciju u vlastito ime ili u ime svakoga područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

2. Otkaz se notificira pisanom ispravom koja se polaže kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

3. Otkaz počinje proizvoditi učinak godinu dana nakon prijama isprave o otkazu. Međutim, ako u času isteka te godine stranka koja otkazuje sudjeluje u oružanom sukobu, otkaz neće proizvesti učinak do prestanka neprijateljstava i u svakom slučaju tako dugo dok se ne završe operacije vraćanja kulturnih dobara.

Članak 38.

Obavijesti

Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu obavijestit će države navedene u člancima 30. i 32., kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, pristupu ili prihvatu predviđenih u člancima 31., 32. i 39. te o notifikacijama i otkazima predviđenima u odnosnim člancima 35., 37. i 39.

Članak 39. Revizija Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju

1. Svaka visoka ugovorna stranka može predložiti izmjene ove Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju. Tekst svake predložene izmjene pripućuje se glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, koji će ga dostaviti svakoj visokoj ugovornoj stranki, sa zahtjevom da ga u roku od četiri mjeseca izvijesti o tome:

- a) želi li da se sazove konferencija radi razmatranja predložene izmjene;
- b) je li sklona prihvaćanju predložene izmjene bez održavanja konferencije;
- c) je li sklona odbijanju predložene izmjene bez sazivanja konferencije.

2. Odgovore primljene na temelju stavka 1. ovoga članka glavni direktor dostavlja svim visokim ugovornim strankama.

3. Ako su sve visoke ugovorne stranke, koje su u određenom roku izvijestile glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, sukladno točki b) stavka 1. ovoga članka, obavijestile glavnog direktora da su sklone prihvaćanju

izmjene bez održavanja konferencije, on će notifikaciju njihove odluke izvršiti u skladu s člankom 38. Izmjena stupa na snagu za sve visoke ugovorne stranke kad istekne devedeset dana od te notifikacije.

4. Glavni direktor saziva konferenciju visokih ugovornih stranaka radi razmatranja predložene izmjene ako to zahtijeva više od jedne trećine visokih ugovornih stranaka.

5. Izmjene Konvencije ili Pravilnika o njezinu izvršavanju, podvrgnute postupku predviđenom u prethodnome stavku, stupaju na snagu tek nakon što ih jednoglasno usvoje visoke ugovorne stranke zastupljene na konferenciji i prihvati svaka visoka ugovorna stranka.

6. Prihvat visokih ugovornih stranaka izmjena Konvencije ili Pravilnika o njezinu izvršavanju koje usvoji konferencija spomenuta u stavcima 4. i 5., vrši se polaganjem službene isprave kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

7. Nakon stupanja na snagu izmjena ove Konvencije ili Pravilnika o njezinu izvršavanju, samo tako izmijenjeni tekst Konvencije i Pravilnika o njezinu izvršavanju ostaje otvoren za ratifikaciju ili pristup.

Članak 40.

Registracija

U skladu sa člankom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ova će se Konvencija registrirati u Tajništvu Ujedinjenih naroda na zahtjev glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

U potvrdu toga su potpisani, prema propisima ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Haagu, 14. svibnja 1954., u jednom jedinom primjerku koji se polaže u arhive Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, a kojega će se vjerni ovjerovljeni prijepisi dostaviti svim državama navedenima u člancima 30. i 32., kao i Ujedinjenim narodima.

PRAVILNIK O IZVRŠAVANJU KONVENCIJE ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA

GLAVA I.

KONTROLA

Članak 1.

Međunarodni popis osoba

Čim Konvencija stupi na snagu, glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu utvrdit će međunarodni popis sastavljen od svih osoba imenovanih od visokih ugovornih stranaka, sposobnih za obavljanje dužnosti glavnog povjerenika za kulturna dobra. Taj će se popis periodično revidirati na inicijativu glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, a na temelju zahtjeva visokih ugovornih stranaka.

Članak 2.

Organiziranje kontrole

Čim neka visoka ugovorna stranka postane sudionicom oružanog sukoba na koji se primjenjuje članak 18. Konvencije:

a) ona će imenovati predstavnika za kulturna dobra smještena na njezinu području; ako okupira neko drugo područje, dužna je imenovati posebnog predstavnika za kulturna dobra na tom području;

b) sila zaštitnica svake stranke koja je protivnička toj visokoj ugovornoj stranki imenovat će delegate kod potonje, u skladu sa člankom 3. koji slijedi;

c) kod te visoke ugovorne stranke imenovat će se glavni povjerenik za kulturna dobra, u skladu sa člankom 4.

Članak 3.

Imenovanje delegata sila zaštitnica

Sila zaštitnica imenuje svoje delegate iz reda članova diplomatskog ili konzularnog osoblja ili, uz privolu stranke kod koje će biti akreditirani, iz reda drugih osoba.

Članak 4

. Imenovanje glavnog povjerenika

1. Glavni će povjerenik za kulturna dobra biti odabran s međunarodnog popisa osoba zajedničkim sporazumom između stranke kod koje će biti akreditiran i sila zaštitnica protivničkih stranaka.

2. Ako stranke ne postignu sporazum u roku od tri tjedna računajući od početka pregovora o tom pitanju, zahtijevat će od predsjednika Međunarodnog suda da imenuje glavnog povjerenika, koji će svoju dužnost preuzeti tek pošto dobije privolu stranke kod koje će biti akreditiran.

Članak 5.

Zadaće delegata

Delegati sila zaštitnica utvrđuju kršenja Konvencije, istražuju, uz pristanak stranke kod koje su akreditirani, okolnosti u kojima su se dogodila, poduzimaju na mjestu događaja korake kako bi ih zaustavili te, ako je to potrebno, obavještavaju glavnog povjerenika. Njega stalno obavještavaju o svojem djelovanju.

Članak 6.

Zadaće glavnog povjerenika

1. Glavni povjerenik za kulturna dobra razmatra, zajedno s predstavnicima stranke kod koje je akreditiran i zainteresiranim delegatima, pitanja koja se pojave u vezi s primjenom Konvencije.

2. U slučajevima predviđenima ovim Pravilnikom on je ovlašten za donošenje odluka i imenovanja.

3. Uz privolu stranke kod koje je akreditiran, on ima pravo narediti istragu ili je sam voditi.

4. Kod stranaka sukoba ili njihovih sila zaštitnica on poduzima sve korake koje smatra korisnima za primjenu Konvencije.

5. On sastavlja potrebne izvještaje o primjeni Konvencije i priopćuje ih zainteresiranim strankama i njihovim silama zaštitnicama. Prijepise tih izvještaja upućuje glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, koji se može koristiti samo u njima sadržanim tehničkim podacima.

6. Ako nema sile zaštitnice, glavni povjerenik obavlja dužnosti povjerene sili

zaštitnici člancima 21. i 22. Konvencije.

Članak 7.

Inspektori i stručnjaci

1. Svaki put kad glavni povjerenik za kulturna dobra, na zahtjev zainteresiranih delegata ili nakon savjetovanja s njima, to smatra potrebnim, predlaže stranki kod koje je akreditiran na privolu osobu u svojstvu inspektora za kulturna dobra, kojemu će se povjeriti određena zadaća. Inspektor je odgovoran samo glavnom povjereniku.

2. Glavni povjerenik, delegati i inspektori mogu se obratiti za usluge stručnjacima, koji će se, također, predložiti na privolu stranki spomenutoj u prethodnome stavku.

Članak 8.

Obavljanje kontrole

Glavni povjerenici za kulturna dobra, delegati sila zaštitnica, inspektori i stručnjaci ni u kojem slučaju ne smiju prekoračiti svoje ovlasti. Oni osobito moraju voditi računa o potrebama sigurnosti visoke ugovorne stranke kod koje su akreditirani i u svim okolnostima postupati u skladu sa zahtjevima vojne situacije o kakvoj ih je obavijestila ta visoka ugovorna stranka.

Članak 9.

Zamjena sila zaštitnica

Ako se stranka sukoba ne koristi ili se prestane koristiti djelovanjem sile zaštitnice, neku se neutralnu državu može zamoliti da preuzme dužnosti sile zaštitnice koje se tiču imenovanja glavnog povjerenika za kulturna dobra u skladu s postupkom predviđenim u članku 4. Tako imenovani glavni povjerenik, ako zatreba, povjerit će inspektorima dužnosti delegata sila zaštitnica određene ovim Pravilnikom.

Članak 10.

Troškovi

Nagrada i troškovi glavnog povjerenika za kulturna dobra, inspektora i stručnjaka padaju na teret stranke kod koje su akreditirani. Nagrada i troškovi delegata sila zaštitnica predmet su sporazuma između tih sila i država čije interese štite.

GLAVA II.

POSEBNA ZAŠTITA

Članak 11.

Improvizirana skloništa

1. Ako je, tijekom oružanog sukoba, visoka ugovorna stranka zbog nepredviđenih okolnosti prisiljena urediti improvizirano sklonište i ako želi da se ono stavi pod posebnu zaštitu, ona će o toj činjenici odmah obavijestiti glavnog povjerenika koji je kod nje akreditiran.

2. Ako glavni povjerenik smatra da okolnosti i važnost kulturnih dobara koja su sklonjena u to improvizirano sklonište opravdavaju takvu mjeru, on može ovlastiti visoku ugovornu stranku da takvo sklonište označi znakom raspoznavanja određenim u članku 16. Konvencije. O svojoj će odluci bez odgode obavijestiti zainteresirane delegate sila zaštitnica, od kojih svaki može, u roku od trideset dana, narediti bezodvlačno skidanje

znaka.

3. Čim ti delegati izraze svoju suglasnost ili ako je rok od trideset dana protekao a da nijedan od zainteresiranih delegata nije stavio prigovor i ako improvizirano sklonište, prema mišljenju glavnog povjerenika, ispunja uvjete predviđene u članku 8. Konvencije, glavni će povjerenik od glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu zahtijevati da sklonište upiše u Registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom.

Članak 12.

Međunarodni registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom

1. Utvrđuje se Međunarodni registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom.
2. Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu vodi taj Registar. Prijepise dostavlja glavnom tajniku Ujedinjenih naroda i visokim ugovornim strankama.
3. Registar je podijeljen na odjeljke, svaki od njih u ime jedne visoke ugovorne stranke. Svaki je odjeljak podijeljen na tri stavka pod ovim naslovima: skloništa, spomenička središta, ostala nepokretna kulturna dobra. Glavni direktor određuje koje podatke sadrži svaki odjeljak.

Članak 13.

Zahtjevi za upis

1. Svaka visoka ugovorna stranka može glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu podnijeti zahtjeve za upis u Registar određenih skloništa, spomeničkih središta ili drugih nepokretnih kulturnih dobara smještenih na njezinu području. Takvi zahtjevi sadrže podatke o mjestu gdje se ta dobra nalaze i potvrdu da ta dobra ispunjavaju uvjete predviđene u članku 8. Konvencije.
2. U slučaju okupacije okupacijska sila ima pravo podnijeti takav zahtjev.
3. Glavni će direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu bez odgode poslati prijepise zahtjeva za upis svakoj visokoj ugovornoj stranki.

Članak 14.

Prigovori

1. Svaka visoka ugovorna stranka može, pismom upućenim glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, podnijeti prigovor na upis nekoga kulturnog dobra. On to pismo mora primiti u roku od četiri mjeseca od dana kad je poslao prijepis zahtjeva za upis.
2. Takav prigovor mora biti obrazložen, ali tako da jedini valjani razlozi mogu biti:
  - a) da dobro nije kulturno dobro;
  - b) da dobro ne ispunjava uvjete spomenute u članku 8. Konvencije.
3. Glavni će direktor bez odgode poslati prijepis pisma s prigovorom visokim ugovornim strankama. Ako je to potrebno, on će zatražiti mišljenje Međunarodnog odbora za kulturna dobra, umjetničke i povijesne lokalitete i arheološke iskopine te, ako to ocijeni korisnim, svakoga drugog nadležnog tijela ili osobe.
4. Glavni direktor ili visoka ugovorna stranka koja zahtijeva upis može, kod visoke ugovorne stranke koja je podnijela prigovor, poduzeti sve korake koje smatra potrebnima kako bi se prigovor povukao.

5. Ako visoka ugovorna stranka, nakon što je u vrijeme mira podnijela zahtjev za upis nekoga kulturnog dobra u Registar, postane sudionicom oružanog sukoba prije nego što je upis izvršen, glavni će direktor odmah upisati dotično kulturno dobro u Registar privremeno, u očekivanju usvajanja, povlačenja ili poništenja svakoga prigovora koji može ili je mogao biti podnesen.

6. Ako u roku od šest mjeseci od dana kad je primio pismo s prigovorom glavni direktor ne primi od visoke ugovorne stranke koja je podnijela prigovor obavijest o tome da je prigovor povučen, visoka ugovorna stranka koja je podnijela zahtjev za upis može zahtijevati arbitražu u skladu s postupkom predviđenim u sljedećem stavku.

7. Zahtjev za arbitražu mora se podnijeti najkasnije godinu dana od dana kad je glavni direktor primio pismo s prigovorom. Svaka od dviju stranaka spora imenuje jednog arbitra. U slučaju kad je neki zahtjev za upis bio predmetom više od jednoga prigovora, visoke ugovorne stranke koje su podnijele prigovor imenuju zajedno jednog arbitra. Ta će dva arbitra odabrati glavnog arbitra s međunarodnog popisa predviđenoga u članku 1. ovoga Pravilnika. Ako se arbitri o tom odabiru ne mogu složiti, zamolit će predsjednika Međunarodnog suda da imenuje glavnog arbitra, koji se ne mora nužno odabrati s međunarodnog popisa. Tako ustrojeni arbitražni sud određuje vlastiti postupak. Na njegove odluke nema priziva.

8. Svaka visoka ugovorna stranka može, u času kad izbije spor u kojem je stranka, izjaviti da ne želi primijeniti arbitražni postupak predviđen u prethodnome stavku. U tom će slučaju glavni direktor prigovor na zahtjev za upis podastrijeti visokim ugovornim strankama. Prigovor će se usvojiti samo ako to visoke ugovorne stranke odluče dvotrećinskom većinom onih koje su glasovale. Glasuje se dopisno, osim ako glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu smatra prijeko potrebnim sazivanje sastanka na temelju ovlasti koje su mu dane člankom 27. Konvencije. Ako glavni direktor odluči da se glasuje dopisno, pozvat će visoke ugovorne stranke da mu u zapečaćenim pismima dostave svoje glasove u roku od šest mjeseci od dana kad im je upućen poziv da to učine.

Članak 15.

Upis

1. Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu daje upisati u Registar, pod rednim brojem, svako kulturno dobro za koje je podnesen zahtjev za upis ako taj zahtjev nije, u roku predviđenom u stavku 1. članka 14., bio predmet prigovora.

2. U slučaju kad je podnesen prigovor, a s iznimkom odredbe stavka 5. članka 14., glavni će direktor upisati dobro u Registar samo ako je prigovor povučen ili ako nije usvojen sukladno postupku ustanovljenom u stavku 7. članka 14. ili onom ustanovljenom u stavku 8. istoga članka.

3. U slučaju predviđenom u stavku 3. članka 11. glavni će direktor upisati dobro u Registar ako to zahtijeva glavni povjerenik za kulturna dobra.

4. Glavni će direktor, bez odgode, glavnom tajniku Ujedinjenih naroda, visokim ugovornim strankama i, na zahtjev stranke koje zahtijeva upis, svim ostalim državama navedenima u člancima 30. i 32. Konvencije, poslati ovjerenjeni prijepis svakoga upisa u Registar. Upis stupa na snagu trideset dana nakon slanja takvih prijepisa.

Članak 16.

Brisanje

1. Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu daje kulturno dobro brisati iz Registra:

- a) na zahtjev visoke ugovorne stranke na čijem se području dobro nalazi;
- b) ako je visoka ugovorna stranka koja je podnijela zahtjev za upis otkazala Konvenciju, i to kad taj otkaz stupi na snagu;
- c) u slučaju predviđenom u stavku 5. članka 14. kad je neki prigovor usvojen sukladno postupku spomenutom u stavku 7. članka 14. ili onom predviđenom u stavku 8. istoga članka.

2. Glavni će direktor, bez odgode, glavnom tajniku Ujedinjenih naroda i svim državama koje su primile prijepis upisa u Registar, poslati ovjereni prijepis svakoga brisanja iz Registra. Brisanje stupa na snagu trideset dana nakon slanja takvih prijepisa.

GLAVA III.

PRIJEVOZ KULTURNIH DOBARA

Članak 17.

Postupak za stjecanje imuniteta

1. Zahtjev spomenut u stavku 1. članka 12. Konvencije upućuje se glavnom povjereniku za kulturna dobra. U njemu se moraju navesti razlozi za njegovo podnošenje te približan broj i važnost kulturnih dobara koje treba prevesti, mjesto gdje se ta dobra u to vrijeme nalaze, novo predviđeno mjesto, prijevozna sredstva, put kojim će ići, predviđeni datum prijevoza i sve druge korisne informacije.

2. Ako glavni povjerenik, nakon što prihvati mišljenja koja smatra primjerenima, procijeni da je taj prijevoz opravdan, savjetovat će se sa zainteresiranim delegatima sila zaštitnica o mjerama za njegovo obavljanje. Nakon takvoga savjetovanja on će o tom prijevozu obavijestiti zainteresirane stranke sukoba, uključujući u to priopćenje sve korisne informacije.

3. Glavni povjerenik imenuje jednoga ili više inspektora koji će se uvjeriti da transport sadrži samo dobra navedena u zahtjevu, da se prijevoz obavlja na odobrene načine i da transport nosi znak raspoznavanja. Taj inspektor ili ti inspektori prate transport do odredišta.

Članak 18.

Prijevoz u inozemstvo

Ako se prijevoz pod posebnom zaštitom obavlja na područje druge zemlje, uređen je ne samo člankom 12. Konvencije i člankom 17. ovoga Pravilnika, nego i sljedećim odredbama:

- a) za vrijeme dok se kulturna dobra nalaze na području druge države, ta je država ostavoprimalac i brine se o tim dobrima s jednakom pažnjom kakvu posvećuje svojim kulturnim dobrima slične važnosti;
- b) država ostavoprimalac vratit će ta dobra tek nakon prestanka sukoba; taj će se povrat ostvariti u roku od šest mjeseci nakon što je zatražen;
- c) za vrijeme uzastopnih prijevoza i za vrijeme dok se nalaze na području druge

države, kulturna su dobra izuzeta od konfiskacije i ne mogu biti predmetom raspolaganja ni ostavodavca niti ostavoprimca. Međutim, ako to sigurnost dobara zahtijeva, ostavoprimac može, uz pristanak ostavodavca, dati prevesti dobra na područje treće zemlje, pod uvjetima predviđenima u ovome članku;

d) zahtjev za stavljanje pod posebnu zaštitu mora sadržavati navod da država na čije se područje dobra prevoze prihvaća odredbe ovoga članka.

Članak 19.

Okupirano područje

Kad visoka ugovorna stranka koja okupira područje druge visoke ugovorne stranke prevozi kulturna dobra u sklonište smješteno drugdje na tom području, a u nemogućnosti je pridržavati se postupka predviđenoga u članku 17. Pravilnika, taj se prijevoz ne smatra otuđenjem u smislu članka 4. Konvencije ako glavni povjerenik za kulturna dobra, nakon što se savjetuje s redovitim osobljem za zaštitu, pismeno potvrdi da su okolnosti prouzročile nužnost takvoga prijevoza.

GLAVA IV.

ZNAK RASPOZNAVANJA

Članak 20.

Postavljanje znaka

1. Stavljanje znaka raspoznavanja i stupanj njegove vidljivosti prepušteni su procjeni nadležnih vlasti svake visoke ugovorne stranke. Znak se može isticati na zastavama i na trakama oko ruke; on se može naslikati na neki predmet ili prikazati na neki drugi prikladan način.

2. Međutim, u slučaju oružanog sukoba, ne prejudicirajući moguće potpunije označivanje, znak se mora staviti na transporte u slučajevima predviđenima u člancima 12. i 13. Konvencije tako da bude danju jasno vidljiv iz zraka, kao i sa zemlje.

Znak treba biti vidljiv sa zemlje:

- a) u pravilnim razmacima dostatnima kako bi se jasno naznačila granica spomeničkog središta pod posebnom zaštitom;
- b) na ulazu u druga nepokretna kulturna dobra pod posebnom zaštitom.

Članak 21.

Identifikacija osoba

1. Osobe spomenute u članku 17. stavku 2. točkama b) i c) Konvencije mogu nositi traku oko ruke sa znakom raspoznavanja, izdanom i sa žigom nadležnih vlasti.

2. Te osobe nose posebnu osobnu iskaznicu sa znakom raspoznavanja. Ta iskaznica sadrži najmanje prezime, imena, datum rođenja, položaj ili čin i dužnost nositelja. Iskaznica sadrži fotografiju nositelja, kao i njegov potpis ili njegove otiske prstiju, ili oboje. Na njoj je otisnut suhi žig nadležnih vlasti.

3. Svaka visoka ugovorna stranka utvrđuje uzorak osobne iskaznice prema predlošku koji je kao primjer priložen ovom Pravilniku. Visoke ugovorne stranke uzajamno si dostavljaju uzorak koji upotrebljavaju. Svaka je osobna iskaznica, po mogućnosti, izrađena u najmanje dva primjerka, od kojih jedan čuva sila koja ju je izdala.

4. Spomenute se osobe ne mogu, osim iz opravdanih razloga, lišiti njihove osobne

iskaznice niti prava nošenja trake oko ruke.

PROTOKOL

Visoke ugovorne stranke sporazumjele su se kako slijedi:

I.

1. Svaka se visoka ugovorna stranka obvezuje da će spriječiti izvoz kulturnih dobara s područja koje je okupirala u vrijeme oružanog sukoba, a koja su definirana u članku 1. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, potpisane u Haagu 14. svibnja 1954.

2. Svaka se visoka ugovorna stranka obvezuje da će sekvestrirati kulturna dobra koja su na njezino područje izravno ili neizravno uvezena s bilo kojega okupiranog područja. Ta će se sekvestracija izvršiti bilo automatski u času uvoza ili, ako se to ne učini, na zahtjev vlasti toga područja.

3. Svaka se visoka ugovorna stranka obvezuje da će nakon prestanka neprijateljstava nadležnim vlastima prethodno okupiranoga područja vratiti kulturna dobra koja se kod nje nalaze, ako su ta dobra izvezena suprotno načelima iz stavka 1. Ta se dobra nikada ne mogu zadržati na ime ratne odštete.

4. Visoka Ugovorna stranka, čija je obveza bila spriječiti izvoz kulturnih dobara s područja koje je okupirala, mora platiti odštetu poštenom posjedniku kulturnih dobara, koja se moraju vratiti u skladu s prethodnim stavkom.

II.

5. Kulturna dobra podrijetlom s područja visoke ugovorne stranke koja je ona, radi njihove zaštite od opasnosti oružanog sukoba, predala u ostavu na područje druge visoke ugovorne stranke, potonja će nakon prestanka neprijateljstava vratiti nadležnim vlastima područja podrijetla.

III.

6. Ovaj će Protokol nositi datum 14. svibnja 1954. i ostaje do 31. prosinca 1954. otvoren za potpisivanje svim državama pozvanima na Konferenciju koja je održana u Haagu od 21. travnja 1954. do 14. svibnja 1954.

7. a) Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji država potpisnica u skladu s njihovim odnosnim ustavnim postupkom

b) Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

8. Od dana stupanja na snagu ovaj će Protokol biti otvoren za pristup svim državama spomenutima u stavku 6. koje nisu potpisnice, kao i svim ostalim državama koje Izvršno vijeće Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu pozove da pristupe. Pristup se ostvaruje polaganjem isprave o pristupu kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

9. Države navedene u stavcima 6. i 8. mogu, pri potpisivanju, ratifikaciji ili pristupanju, izjaviti da neće biti vezane odredbama odjeljka I. ili odredbama odjeljka II. ovoga Protokola.

10. a) Ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon što bude položeno pet isprava

o ratifikaciji.

b) Poslije toga on stupa na snagu za svaku visoku ugovornu stranku tri mjeseca nakon polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

c) U situacijama predviđenima u člancima 18. i 19. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, potpisane u Haagu 14. svibnja 1954., za stranke koje su položile isprave o ratifikaciji ili pristupu prije ili nakon početka neprijateljstava ili okupacije, Protokol stupa na snagu odmah. U takvim će slučajevima glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu na najbrži mogući način dostaviti obavijesti predviđene u stavku 14.

11. a) Države stranke Protokola poduzet će na dan njegovog stupanja na snagu sve potrebne mjere kako bi osigurale njegovu stvarnu primjenu u razdoblju od šest mjeseci nakon toga stupanja na snagu.

b) To je razdoblje, za svaku državu koja položi ispravu o ratifikaciji ili pristupu nakon dana stupanja Protokola na snagu, šest mjeseci od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

12. U času ratifikacije ili pristupa, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, svaka visoka ugovorna stranka može, notifikacijom upućenom glavnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, izjaviti da će se ovaj Protokol primjenjivati na sva ili na neko od područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Spomenuta notifikacija počinje proizvoditi učinak tri mjeseca nakon datuma njezina prijama.

13. a) Svaka visoka ugovorna stranka može otkazati ovaj Protokol u vlastito ime ili u ime svakoga područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

b) Otkaz se notificira pismenom ispravom koja se polaže kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

c) Otkaz počinje proizvoditi učinak godinu dana nakon prijama isprave o otkazu. Međutim, ako u času isteka te godine stranka koja otkazuje sudjeluje u oružanom sukobu, otkaz neće proizvesti učinak do prestanka neprijateljstava i u svakom slučaju tako dugo dok se ne završe operacije vraćanja kulturnih dobara.

14. Glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu obavijestit će države navedene u stavcima 6. i 8., kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, pristupu ili prihvatu predviđenih u stavcima 7., 8. i 15. te o notifikacijama i otkazima predviđenima u odnosnim stavcima 12. i 13.

15. a) Ovaj se Protokol može revidirati ako reviziju zahtijeva više od jedne trećine visokih ugovornih stranaka.

b) U tu svrhu glavni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu saziva konferenciju.

c) Izmjene ovoga Protokola stupaju na snagu tek nakon što ih jednoglasno usvoje visoke ugovorne stranke zastupljene na konferenciji i prihvati svaka visoka ugovorna stranka.

d) Prihvat visokih ugovornih stranaka izmjena ovoga Protokola koje usvoji konferencija spomenuta u točkama b) i c), obavlja se polaganjem službene isprave kod glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

e) Nakon stupanja na snagu izmjena ovoga Protokola, samo tako izmijenjeni tekst

ovoga Protokola ostaje otvoren za ratifikaciju ili pristup.

U skladu sa člankom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ovaj će se Protokol registrirati u Tajništvu Ujedinjenih naroda na zahtjev glavnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Haagu, 14. svibnja 1954., na engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku, s tim da su ta četiri teksta jednako vjerodostojna, u jednom jedinom primjerku koji se polaže u arhive Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu, a kojega će se vjerni ovjerovljeni prijepisi dostaviti svim državama navedenima u stavcima 6. i 8., kao i Ujedinjenim narodima.